

Länsstyrelsen
Värmland

BEREDSKAP OCH KAPACITET I MOTTAGANDET AV ENSAMKOMMANDE BARN OCH UNGA

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 24 enligt
regleringsbrevet för 2021

Innehåll

1	Inledning	1
2	Mottagandet under 2021.....	2
2.1	Anvisningar av asylsökande ensamkommande barn	2
2.2	Vidarebosatta ensamkommande barn	4
2.3	Ensamkommande barn som försvinner	4
2.4	Variationer mellan länen	5
3	Kommunernas kapacitet och beredskap.....	6
3.1	Kommunernas kapacitet avseende boende.....	6
3.2	Kommunernas förmåga att möta individuella behov.....	8
3.3	Kommunernas beredskap att möta behoven framåt.....	11
4	Länsstyrelsernas åtgärder	13
4.1	Regional samordning	13
4.2	Nationell samordning	16
5	Samlad bedömning	18
5.1	Bedömning av egna insatser och resultat.....	18
5.2	Prioriteringar i det fortsatta arbetet	19
5.3	Avslutande kommentarer	21
6	Bilagor.....	23

1 Inledning

Länsstyrelserna har i uppdrag enligt förordning (2916:1363) att verka för att det finns beredskap och kapacitet att ta emot asylsökande ensamkommande barn samt ensamkommande barn och unga som har beviljats uppehållstillstånd.

Länsstyrelserna ska föra dialog med kommunerna, verka för samverkan mellan kommuner i länet samt verka för långsiktighet och hållbarhet i mottagandet.

Länsstyrelsen har enligt förordningen även i uppdrag att följa upp kommunernas beredskap och kapacitet avseende mottagandet av ensamkommande barn på regional och kommunal nivå. Enligt regleringsbrevet för 2021 ska länsstyrelserna redovisa:

- En bedömning av förutsättningarna i länen att anpassa verksamhet, boende och stöd i mottagandet utifrån gruppens ålders- och könssammansättning eller särskilda behov
- En bedömning av framgångsfaktorer och utvecklingsområden för att säkerställa en långsiktig hållbarhet och kvalitet i mottagandet
- En bedömning av resultaten av de egna insatserna

Länsstyrelsen ska, som en del av arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter, samverka med berörda aktörer för att motverka att ensamkommande barn och unga utsätts för människohandel och exploatering.

Länsstyrelsen i Värmlands län ska samordna resultatredovisningen när det gäller kommunernas beredskap och kapacitet för mottagande av ensamkommande barn och unga samt lämna en samlad rapport för samtliga länsstyrelser, med bilagda rapporter från respektive länsstyrelse. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 25 februari 2022. Redovisningen ska samordnas med redovisningen av uppdrag 23 avseende beredskap och kapacitet i mottagande av nyanlända.

2 Mottagandet under 2021

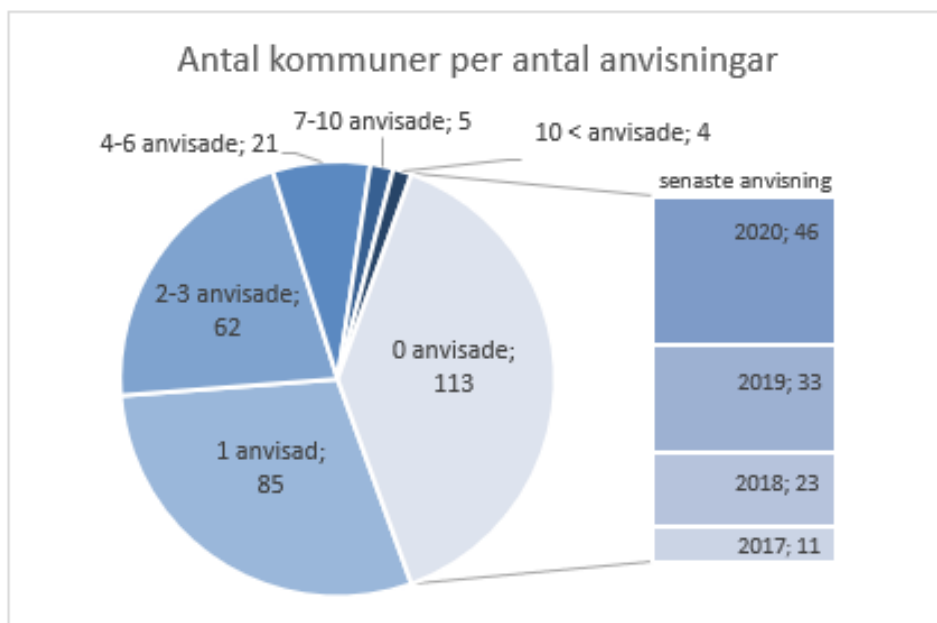
Under 2021 sökte 507 ensamkommande barn om asyl i Sverige. De största nationalitetsgrupperna utgjordes av Afghanistan (31 procent), Syrien (23 procent), Somalia (12 procent) samt Marocko (11 procent). Denna fördelning innebär att det under året skett en ökning av framförallt ensamkommande barn från Afghanistan jämfört med föregående år. Andelen flickor låg under året på 25 procent vilket innebär en minskning från 28,5 procent föregående år, medan andelen barn under 13 år minskade avsevärt från 22 procent 2020 till 14 procent under 2021.

Av Migrationsverkets statistik över antal kommunmottagna¹ framgår att 565 ensamkommande barn och unga bosattes i landets kommuner under 2021 efter beviljat uppehållstillstånd, vilket är en avsevärd minskning från 1572 bosatta föregående år. Mer än hälften av dessa var unga vuxna som kommit som ensamkommande barn. I gruppen ingår även 102 ensamkommande barn som tagits emot inom flyktingkvoten.

2.1 Anvisningar av asylsökande ensamkommande barn

Under 2021 gjordes 483 anvisningar av asylsökande ensamkommande barn till landets kommuner. Av samtliga 290 kommuner var det 113 som inte fick någon anvisning alls under året och merparten av dessa fick ingen anvisning heller året dessförinnan.

Av de kommuner som fick en asylanvisning fick de flesta (85 kommuner) en enskild anvisning medan 62 kommuner fick 2–3 anvisningar. Sammanlagt 30 kommuner i landet fick 4 asylanvisningar eller fler.

Figur 1 Antal kommuner per antal anvisningar

¹ Statistiken utgår från utbetalningar enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Statistiken har en månads eftersläpning. Kategorin ensamkommande barn och unga innefattar även personer över arton som kommit som ensamkommande barn.

I figur 2 nedan redovisas hur asylmottagandet fördelade sig mellan kommuner med ett lägre respektive högre mottagandet, vilket framgår av procentsatserna i kolumnen längst till höger i tabellen.

Antal anvisade per kommun	Antal kommuner	Antal anvisningar	Andel av mottagandet
0 anvisade	113	0	0%
1 anvisad	85	85	18%
2–3 anvisade	62	149	31%
4–6 anvisade	21	108	22%
7–10 anvisade	5	40	8%
10< anvisade	4	101	21%

Figur 2 asylmottagandet fördelning

De kommuner som tog emot enbart en asylanvisning vardera stod alltså tillsammans för 18 procent av anvisningarna, medan de 62 kommuner som tog emot 2–3 anvisningar vardera stod för 31 procent av anvisningarna. Sammanlagt innebär det att de 147 kommuner som tog emot mellan 1–3 anvisningar stod för hälften av asylanvisningarna under året, medan den andra hälften togs emot av de 30 kommuner som fick fyra eller fler anvisningar.

De fyra kommuner som fick fler än tio anvisningar och tillsammans stod för 21 procent av asylmottagandet var Stockholm (45 anvisningar), Göteborg (27 anvisningar), Malmö (17 anvisningar) och Umeå (12 anvisningar).

2.1.1 Anknytningsanvisningar

Av 483 asylanvisningar under året gjordes 44 procent på måluppfyllelse utifrån kommunernas andelstal och 56 procent gjordes på någon av de olika anknytningsgrunder som Migrationsverket tillämpar, vilket innebar en minskning jämfört med 63 procent anknytningsanvisningar under 2020. Inom gruppen flickor var andelen anknytningsanvisningar 69 procent (78 procent 2020) och inom gruppen pojkar var den 52 procent (56 procent 2020).

Av genomförda anknytningsanvisningar gjordes den avsevärt största andelen (44 procent) på basis av att barnet hade en anhörig med sig vid ansökningstillfället.

När barnet har ett syskon i landet sedan tidigare krävs det inte att syskonet ska vara med vid ansökningstillfället för att en anknytningsanvisning ska ske till den kommun där syskonet vistas.

Systemanvisningar stod under året för 20 procent av anknytningsanvisningarna.

Även anvisningar enligt Dublinförordningen stod för en stor del av anknytningsanvisningarna. Till skillnad från föregående år gjordes enbart ett fåtal återanvisningar av ensamkommande barn som varit avvikna.

Typ av anknytningsanvisning	Antal
Medföljande	119
Enl. Dublinförordningen	59
Vuxet syskon i kommunen	53
Övergiven/utan vårdnadshavare	20
Medsökande	11
På begäran av kommun	5
Återanvisning efter avvikning	3
Nedskriven i ålder	1
Minderårigt syskon i kommunen	0
Särskilt vårdbehov	0
Har ej skäl	0

Figur 3 anknytningsanvisningar

2.2 Vidarebosatta ensamkommande barn

Enligt statistik som inhämtats från Migrationsverket har totalt 96 ärenden avseende ensamkommande barn överförts till Sverige under 2021 och registrerats som inresta, varav 35 procent flickor. En påtaglig skillnad inom denna grupp jämfört med gruppen asylsökande ensamkommande barn är de vanligaste nationaliteterna, vilket förklaras bland annat av de prioriteringar som UNHCR gör i arbetet med uttagningar. Största nationalitetsgrupperna under 2021 utgjordes av Demokratiska Republiken Kongo (27 procent), Eritrea (26 procent), Sydsudan (13 procent) och Sudan (10 procent).

De största mottagningskommunerna avseende denna grupp har under året utgjorts av Stockholm (14 mottagna), Solna (8 mottagna), Ånge (6 mottagna) och Lund (5 mottagna). Totalt är det 45 kommuner som tagit emot ensamkommande barn på flyktingkvoten under året, varav närmare två tredjedelar av kommunerna tog emot enbart ett barn. Med undantag av Stockholm finns det ingen synbar korrelation mellan antalet mottagna barn på flyktingkvoten och antalet mottagna asylansökningar. Till exempel har Göteborg och Malmö, som båda står för en relativt stor del av antalet asylansökningar, enbart tagit emot ett barn vardera på flyktingkvoten.

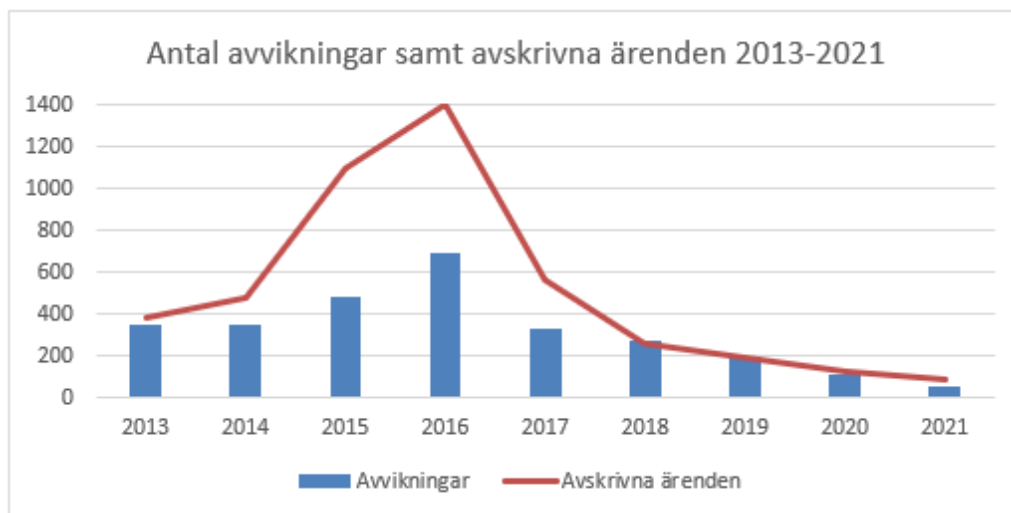
2.3 Ensamkommande barn som försvinner

Enligt uppgift från Migrationsverket registrerades 57 ensamkommande barn som avvika under 2021, varav 6 flickor. Ytterligare 76 ensamkommande unga som hunnit fylla arton registrerades som avvika under året samt 51 unga vuxna som av Migrationsverket bedömts vara över 18 år. Sammanlagt innebär det 184 registrerade avvikningar under året av personer som sökt asyl som ensamkommande barn.

Figur 4 visar antalet registrerade avvikningar av ensamkommande barn (minderåriga vid avvikningstillfället). I dessa uppgifter ingår dock inte personer som lämnat landet efter att ha avvikit och därmed inte registrerats som ”avviken” utan som ”självmant utrest”. Som en kompletterande indikator redovisas därför även antal avskrivna ärenden², då ärenden i regel avskrivs på basis av att barnet inte längre kan anträffas. Under 2021 har Migrationsverket avskrivit 88 ärenden avseende ensamkommande barn.

---

² Uppgifterna redovisas i Migrationsverket statistik som kategori ”Övriga *2” med förklaringen: ”Ej prövat i sak, exempelvis avskrivna ansökningar. En ansökan avskrivs bland annat när den sökande avviker eller återtar sin ansökan.”

Figur 4 antal avvikningar

Ett sätt att få en bild av avvikningarnas omfattning är att sätta antalet registrerade avvikningar i relation till hur många ensamkommande barn som varit inskrivna i mottagningssystemet under året³. För 2021 får vi då ett värde på drygt fem avvikningar per hundra barn vilket är avsevärt lägre än föregående år. I och med att barn som avvikit och sedermera lämnat landet inte inkluderas är uppgifterna dock osäkra. Detta sätt att räkna på tjänar dessutom bäst till att jämföra utvecklingen mellan olika år men ger inte nödvändigtvis en rättvisande bild av problematikens verkliga omfattning. Som jämförelse kan det vara relevant att se till andelen avskrivna ärenden, som under 2021 uppgår till historiskt höga 28 procent.

2.4 Variationer mellan länen

I figur 5 redovisas utvalda nyckeltal för länen, som sammantaget visar på de stora variationer som finns i länens förutsättningar. Antalet bosatta ensamkommande barn och unga innefattar personer både över och under arton år som kommit som ensamkommande barn och blivit kommunmottagna under de senaste 24 månaderna.

³ Antal inskrivna under året har beräknats genom att addera antalet inskrivna per den 1 januari med antalet asylsökande för samma år.

Län	Asylanvisningar under 2021	Andel anknytningsanvisningar	Bosatta vid utgången av 2021
Blekinge	8	50%	22
Dalarna	13	46%	38
Gotland	3	0%	5
Gävleborg	17	47%	43
Halland	11	36%	122
Jämtland	5	60%	47
Jönköping	14	43%	56
Kalmar	14	50%	58
Kronoberg	9	78%	43
Norrbottn	14	29%	95
Skåne	57	68%	215
Stockholm	116	53%	329
Södermanland	21	90%	65
Uppsala	10	80%	78
Värmland	11	18%	88
Västerbotten	15	27%	64
Västernorrland	9	33%	80
Västmanland	21	95%	45
Västra Götaland	77	55%	647
Örebro	12	75%	58
Östergötland	26	58%	83

Figur 5 variationer mellan länen

3 Kommunernas kapacitet och beredskap

3.1 Kommunernas kapacitet avseende boende

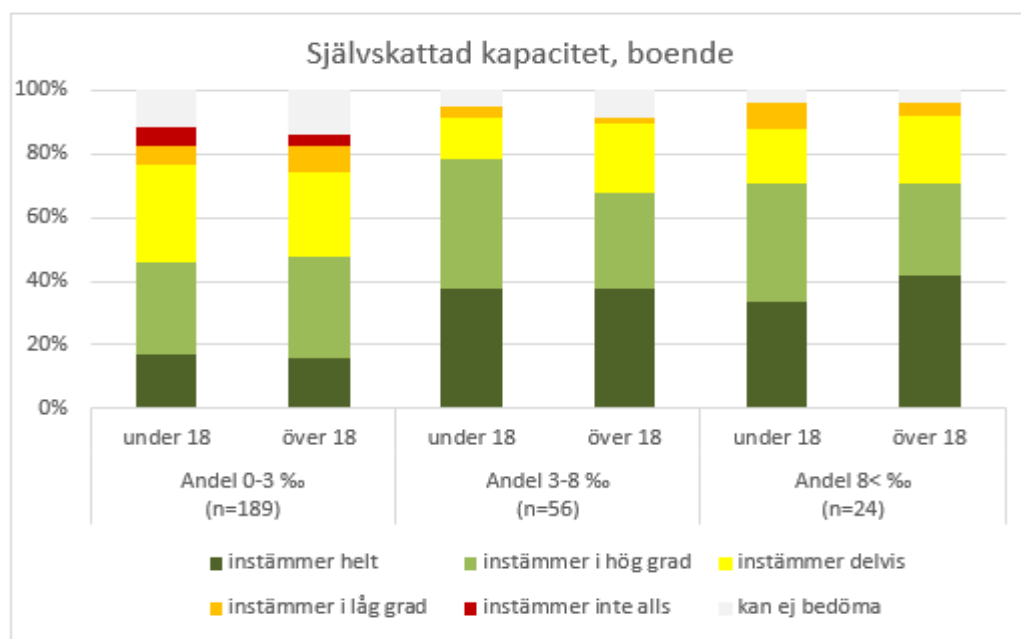
I en sammanvägd bedömning av kommunernas kapacitet i mottagandet under 2021 bedömer 19 länsstyrelser att det under året överlag har funnits en balans i mottagningskapaciteten. Flera län (till exempel Gävleborg, Dalarna, Västmanland, Örebro) rapporterar att det inte längre finns någon HVB för ensamkommande barn i länet medan det i andra län (Östergötland, Norrbotten, Västernorrland, Blekinge, Kalmar) rapporteras att det finns ett HVB kvar medan övriga är nedlagda.

Av statistik som inhämtats från IVO framgår att det totala antalet registrerade HVB där ensamkommande barn ingår i målgruppen har halverats under det gångna året. Av de 48 HVB som var fortsatt registrerade vid ingången av 2022 var det endast 13 av dessa som enbart hade ensamkommande barn som målgrupp.

Flera av de län där det finns ett HVB kvar är län där det har skett en omfördelning av anvisningsandelar. Två av dessa (Norrbottn och Västernorrland) bedömer en överkapacitet i mottagandet under 2021 och anger att det trots de omfördelningar som skett är tveksamt om HVB kommer att kunna upprätthållas på sikt.

Antalet registrerade stödboenden där målgruppen ensamkommande barn och unga ingår har minskat med en fjärdedel under året. Av totalt 202 verksamheter vid ingången av 2022 var det 18 som enbart hade ensamkommande barn och unga som målgrupp. Den typen av verksamhet är dock inte avsedd för att ta emot asylsökande barn, utan är en mer självständig placeringsform för i första hand unga vuxna. Av kommunernas svar på länsstyrelsens lägesbildsenkät framgår att merparten av kommunerna bedömer sig ha en övervägande god förmåga att möta behovet av boende för målgruppen. Resultaten är kategoriserade utifrån storleken på kommunernas andelstal i syfte att kunna särskilja resultaten från kommuner med ett större respektive mindre mottagande. Den största förändringen jämfört med föregående år är att betydligt fler kommuner med ett medelstort mottagande gör en mer positiv bedömning än innan.

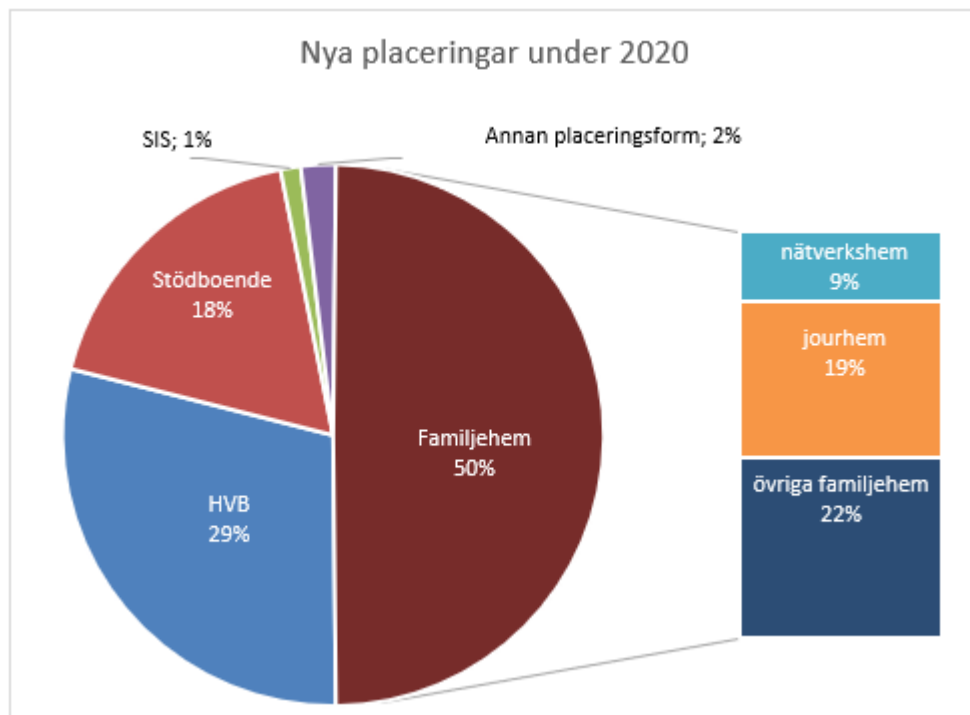

Figur 6 Självskattad kapacitet boende

3.1.1 Fördelning av placeringsformer och tillgång till boenden

I takt med att boendeverksamhet för målgruppen har avvecklats har kommunerna kommit att bli alltmer beroende av familjehemsplaceringar för att kunna lösa mottagandet, vilket också bekräftas av Socialstyrelsens statistik över socialtjänstens placeringar. Det kan handla om rekryterade familjehem eller familjehemsplaceringar i barnets eget nätverk, så kallade "nätverkshem". Det förekommer även att privata företag anlitas då många kommuner uppger ha problem att själva rekrytera familjehem.

De senaste uppgifterna i Socialstyrelsens statistik avser placeringar under 2020. Dessa visar att av de nyplaceringar som gjordes av ensamkommande barn under 2020 skedde hälften i någon form av familjehem (39 procent 2019) medan 29 procent av nyplaceringarna skedde i HVB (35 procent 2019). Då trenden med avveckling av boenden och ett allt högre beroende av familjehemsplaceringar har fortsatt även under det gångna året finns det skäl att tro att andelen familjehemsplaceringar har ökat ytterligare under 2021. Av påbörjade HVB-insatser under 2020 var två tredjedelar i offentlig regi och en tredjedel i privat regi.

Figur 7 nya placeringar under 2020

Det bör också noteras att det förekommer stora skillnader i fördelningen av placeringsformer mellan flickor och pojkar, där andelen familjehemsplaceringar avseende flickor vid nyplaceringar under året låg på 63 procent, med en relativt jämn fördelning mellan de tre typerna av familjehemsplaceringar. Observera att detta endast avser fördelningen av nya placeringar som gjordes under 2020. När det gäller fördelningen av placeringsformer för de ensamkommande barn som var placerade vid något tillfälle under 2020 var 77 procent av flickorna placerade i ett familjehem någon gång under året (53 procent av pojkarna) medan endast 21 procent av flickorna var inskrivna på ett HVB (38 procent av pojkarna). Ungefär 40 procent av familjehemsplaceringarna avseende flickor rörde sig om en placering i nätverkshem, medan andelen placeringar i nätverkshem var enbart 19 procent för pojkar.

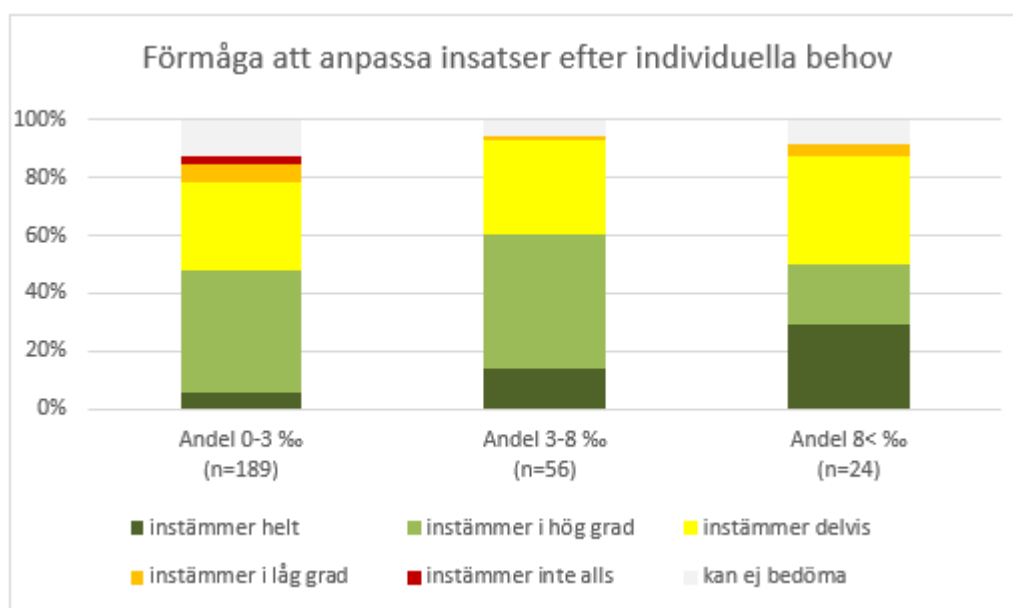
3.2 Kommunernas förmåga att möta individuella behov

När det gäller kommunernas förmåga att anpassa insatser för att möta individuella behov framgår det av de länsvisa redovisningarna att frågan är komplex och att förutsättningarna varierar.

En följd av att många län numera står utan HVB för målgruppen är att det de facto finns färre placeringsalternativ att tillgå för ett stort antal av landets kommuner. Länsstyrelsernas bedömning är att detta är problematiskt för de ungdomar som kan ha svårt att finna sig i ett familjehem och vars behov av olika skäl bättre kan tillgodoses genom en HVB-placering. I den mån HVB finns tillgängligt som placeringsalternativ handlar det i allt högre grad om boenden som förutom ensamkommande barn även tar emot barn och unga med beteendeproblematik. Om det inte är på grund av just en sådan problematik som insatsen beviljas medför det en risk att verksamheten inte är lika väl anpassad för denna målgrupp.

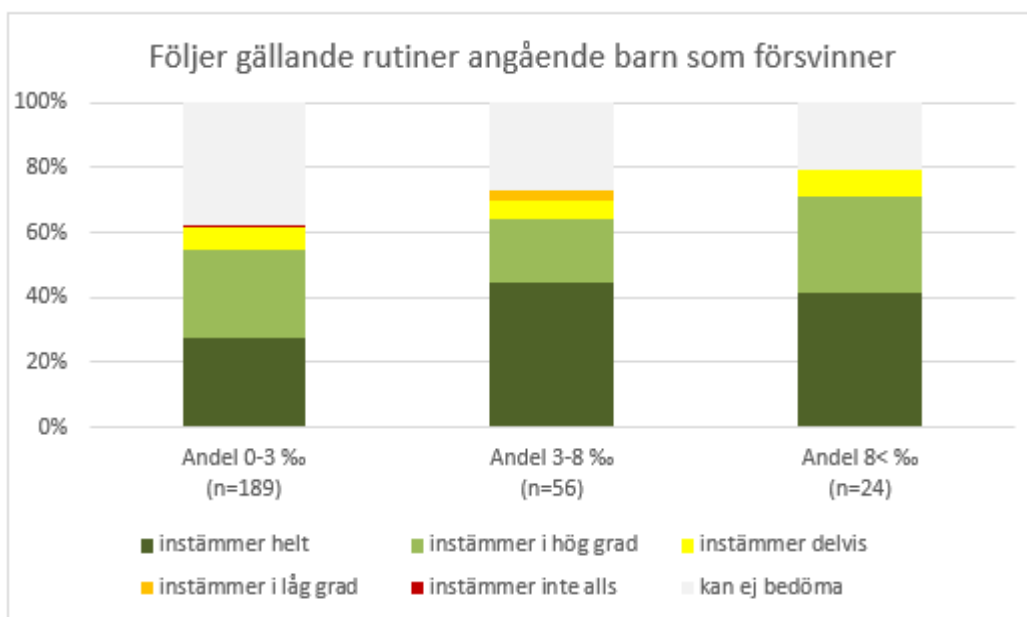
Ett annat perspektiv på frågan är att familjehemsplaceringar i sig kan innebära större möjligheter att möta det enskilda barnets eller ungdomens behov. Eftersom det vid en familjehemsplacering är fråga om att ta emot ett enskilt barn eller möjligen ett syskonpar finns det ingen särskild målgrupp som ”verksamheten” är anpassad för från början. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att en stor andel av familjehemsplaceringarna utgörs av placeringar i barnets eget nätverk, särskilt när det gäller placering av flickor.

Av kommunernas svar på länsstyrelsernas lägesbildsenkät kan vi se att hälften av landets kommuner bedömer att de har god förmåga att anpassa insatser för att möta individuella behov samt motverka social problematik och att barn avviker. Även om merparten av kommunerna gör en övervägande positiv bedömning är det fortfarande en tredjedel av alla kommuner som angett att de endast delvis förmår att anpassa insatser för att möta barnets individuella behov.

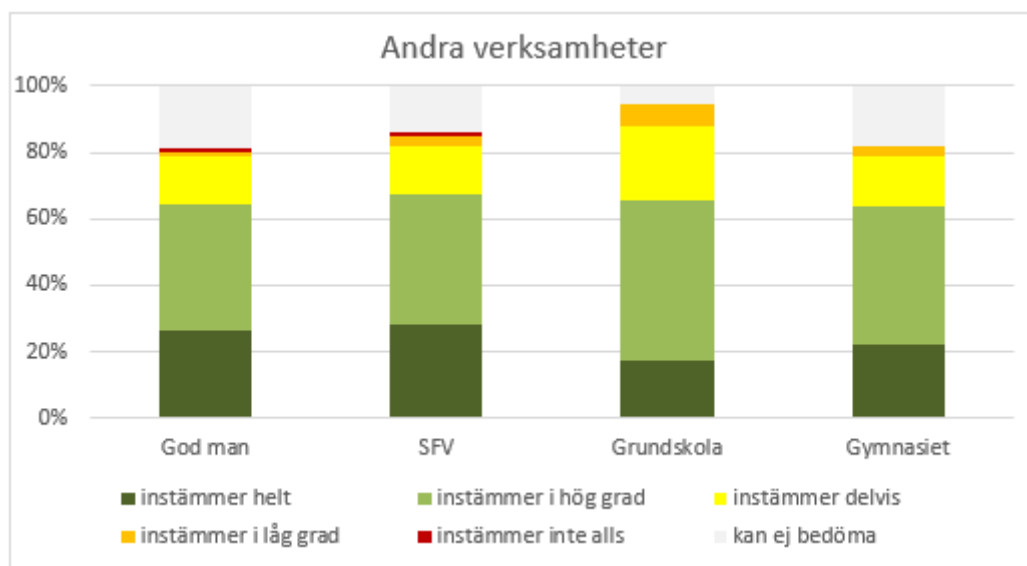
Figur 8 förmåga att anpassa insatser för att möta individuella behov

I lägesbildsenkäten ställdes även en fråga om huruvida kommunen följer gällande regionala rutiner avseende ensamkommande barn som försvinner. En majoritet av kommunerna anger att så är fallet, samtidigt som en tredjedel av kommunerna – framförallt kommuner med ett lägre mottagande – inte har kunnat besvara frågan.

Figur 9 huruvida kommunen följer gällande regionala rutiner avseende ensamkommande barn som försvinner

När det gäller kommunernas förmåga att möta målgruppens behov inom andra verksamhetsområden utöver socialtjänsten gör kommunerna överlag en positiv bedömning. Merparten av kommunerna bedömer förutsättningarna som goda att skyndsamt utse en god man eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV) åt barnet. De flesta kommuner uppger sig också ha en god förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk.

Figur 10 behov inom andra områden

3.2.1 Uppmärksammade brister i den sociala barn- och ungdomsvården

En kompletterande bild av socialtjänstens förutsättningar att möta barnens behov i mottagandet ges i den senaste tillgängliga årsrapporten från Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO), som avser inspektioner gjorda under 2020. Ensamkommande

barn och unga lyfts inte fram specifikt som målgrupp, men då kommunernas mottagande sker inom den sociala barn- och ungdomsvården bedöms uppgifterna ha hög relevans även i detta sammanhang.

Av genomförda tillsynsärenden av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga under 2020 har brister framkommit i cirka 60 procent av fallen. Bristerna gäller allt från hantering av orosanmälningar till utredning av barn och ungas behov och uppföljning av placerade barn.

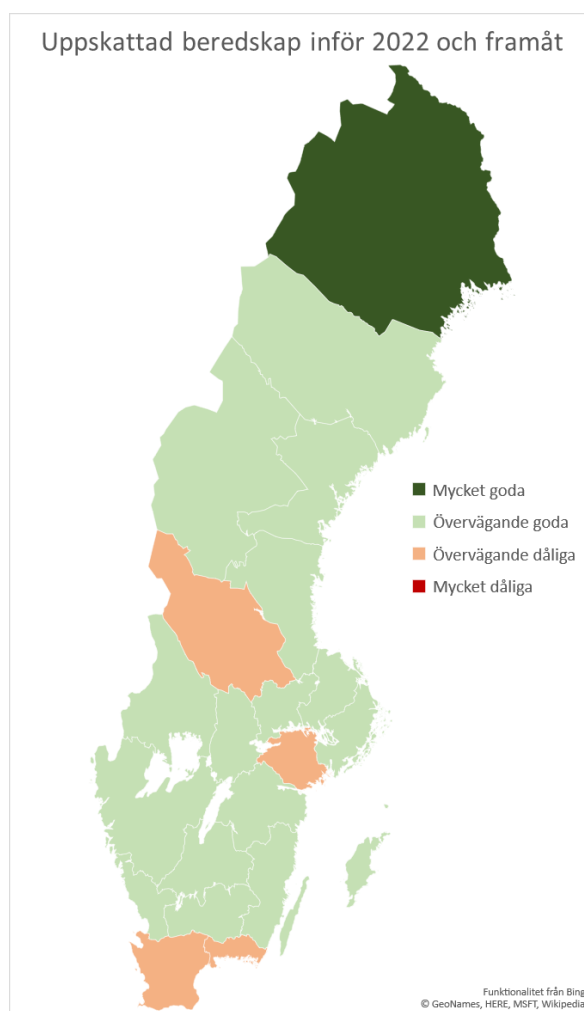
Som exempel på återkommande brister i socialtjänstens handläggning nämns att barn placeras utan föregående utredning och/eller beslut, att placeringar görs i familjehem som inte är utredda av socialnämnden samt att socialtjänsten brister i sitt ansvar att dokumentera handläggningen, utförandet och uppföljningen av insatser. En återkommande brist är även att socialtjänsten inte gör barn delaktiga i utredningar som rör dem och att deras åsikter inte klarläggs inför beslut.⁴

3.3 Kommunernas beredskap att möta behoven framåt

En sammanställning av länsstyrelsernas bedömningar av beredskapen för att möta eventuella förändringar i kapacitetsbehovet inför 2022 och framåt visar att de flesta länsstyrelser bedömer denna beredskap som övervägande god. I sina bedömningar hänvisar länsstyrelserna till den mindre ökning av antalet asylsökande ensamkommande barn som Migrationsverket prognosticerat för 2022, och att kommunerna överlag har goda förutsättningar att möta en sådan förändring med ca 800 asylsökande ensamkommande barn under 2022.

Fyra län (Blekinge, Skåne, Dalarna och Södermanland) bedömer beredskapen att möta eventuella förändringar i kapacitetsbehovet som övervägande dålig med hänvisning till att boendeverksamheter är nedlagda och att kommunerna har svårt att hitta familjehem.

Även bland de län som gör en övervägande positiv bedömning är det ett flertal som förtydligar att bedömningen inte gäller en större, oförutsedd ökning av antalet asylsökande ensamkommande barn då kommunerna generellt har en låg beredskap för att hantera ett sådant scenario –

Figur 11 Uppskattad beredskap

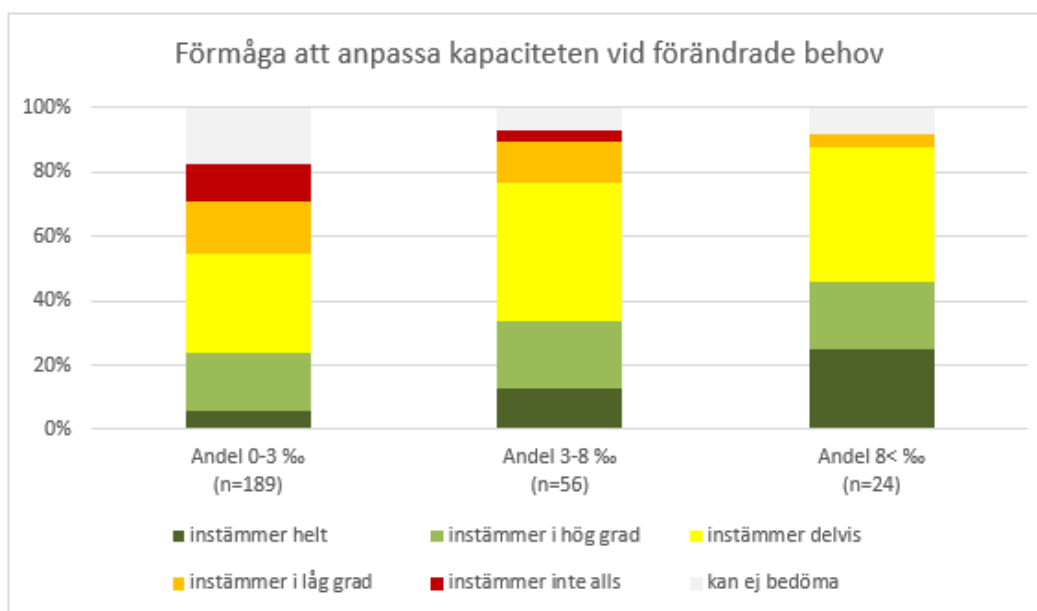
⁴ IVO (2021) Vad har IVO sett 2020? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret 2020

mycket på grund av att boendeverksamhet för målgruppen är i hög grad avvecklad.

Flera kommuner uttrycker att det låga mottagandet är ett hinder för att bevara eller bygga en bra beredskap och kapacitet, även om några även upplever att det låga mottagandet underlättar sådant som att hitta god man och att anpassa insatser till individerna. Länsstyrelsen Östergötland

Om mottagandet framöver istället skulle minska ytterligare uppger några län att det kan väntas bidra till ytterligare kapacitetsförlust och avveckling även av det fåtal boenden som finns kvar för målgruppen.

I lägesbildsenkäten framkommer en tydlig skillnad mellan kommuner med ett lägre respektive högre mottagande i deras bedömning av sin förmåga att anpassa kapaciteten i mottagandet till förändrade behov framåt, där kommuner med ett högre mottagande gör en påtagligt mer positiv bedömning än kommuner med ett lågt mottagande. Sammanlagt en tredjedel av kommunerna har svarat ”instämmer delvis”.

Figur 12 förmåga att anpassa kapaciteten i mottagandet till förändrade behov framåt

En viktig framgångsfaktor i länen uppges vara den erfarenhet och kompetens som över tid har byggts upp inom området, som till viss del också har formaliserats genom framtagande av olika typer av rutindokument i kommunerna. I en del län förefaller erfarenheterna från tidigare mottagande finnas kvar i organisationen och utgöra en typ av ”latent” beredskap som trots att mottagandet i dagsläget i hög grad har avvecklats skulle kunna utgöra en styrka vid en oförutsedd förändring.

Det finns fortfarande relativt god kompetens inom kommunerna vad gäller mottagande, utredningar och insatser beträffande EKB. Det minskade mottagandet har dock inneburit att kvarvarande verksamheter har fått integreras i annan befintlig verksamhet för att inte bli för sårbar och många personer som arbetet med EKB har fått andra arbetsuppgifter. Detta kan på sikt leda till att den fördjupade kunskapen kring mottagande av EKB som funnits i kommunerna går förlorad.

Länsstyrelsen Örebro län

4 Länsstyrelsernas åtgärder

Länsstyrelsernas uppdrag avseende kapacitet och beredskap i mottagandet av ensamkommande barn handlar i hög grad om att verka för en god dialog mellan olika berörda aktörer i länen, möjliggöra samverkan och omfördelningar i mottagandet mellan kommunerna i länen samt främja en positiv utveckling av kompetens och arbetssätt genom till exempel fördelning av statsbidrag till utvecklingsprojekt eller genom kunskapshöjande insatser. I uppdraget ingår att följa upp kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet och under det gångna året har det även ingått att samverka med berörda aktörer för att motverka att ensamkommande barn och unga utsätts för människohandel och exploatering.

För att stödja länsstyrelserna i arbetet som bedrivs på regional nivå och möjliggöra en samverkan med andra aktörer på nationell nivå har länsstyrelserna en gemensam samordnare inom uppdraget på nationell nivå och fyra nodrepresentanter som representerar varsin länsgruppering ("nod") i den nationella samordningsstrukturen. Denna nationella samordningsstruktur möjliggör för länsstyrelserna att bedriva ett utvecklingsarbete på den nationella nivån i frågor som bedöms vara av vikt för att föra länsstyrelsernas arbete inom uppdraget framåt.

4.1 Regional samordning

Det regionala arbetet inom uppdraget har under 2021 präglats av de omständigheter som Coronapandemin har medfört. Rent praktiskt har denna påverkan inneburit att möten och utbildningsinsatser inte har kunnat genomföras i vanlig ordning utan har fått genomföras digitalt eller uteblivit. En mer indirekt form av påverkan har även skett genom ökad personalfrånvaro och att länsstyrelserna har behövt prioritera om sina resurser, vilket i några fall har inneburit att uppdraget avseende ensamkommande barn har prioriterats ned.

4.1.1 Regionala dialogforum och kunskapsspridning

Av de prioriteringar som har gjorts inom uppdraget framgår att en stor del av lärens fokus har legat på att upprätthålla och utveckla nya former av regional samverkan både utifrån de omständigheter som pandemin medför men också utifrån de omständigheter som följer av ett lågt mottagande. I några län (t.ex. Norrbotten, Jämtland, Jönköping, Kronoberg) har fokus legat på att utveckla och hitta nya former att strukturera den regionala samverkan inom det egna länet, genom att integrera "ekb"-frågorna i en mer övergripande samverkan inom integrationsområdet. Länsstyrelserna i Örebro, Värmland och Dalarna har istället sedan ett par år tillbaka valt att forma ett gemensamt länsöverskridande resursnätverk för att kunna bibehålla ett specialiserat nätverk med fokus på de frågor som rör just mottagande av ensamkommande barn.

Även om många länsstyrelserna vidtagit åtgärder för att kunna upprätthålla forum för regional samverkan kring mottagandet i någon form rapporteras förutsättningarna för regional samverkan på många håll som utmanande.

En utmaning som blivit allt mer uppenbar under senare år är svårigheten att nå ut med information och kunskap till, samt föra dialog med, kommunerna kring mottagandet av ensamkommande. Kommuner med ett lågt mottagande prioriterar inte deltagande på regionala träffar.

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelserna i Kalmar, Kronoberg och Jönköpings län har under året inlett ett samarbete med Linnéuniversitetet där de i gemensam regi kunnat erbjuda en seminarierie till yrkesverksamma i de berörda länen med fokus på boende, hälsa och utbildning kopplat till mottagandet av ensamkommande barn och unga.

4.1.2 Omfördelning av anvisningsandelar

En viktig del av länsstyrelsernas uppdrag inom området är att möjliggöra omfördelning av anvisningsandelar inom länen. Att utveckla arbetet med omfördelningsprocesser i länen har även varit en prioriterad fråga i flera län, och i något fler län än tidigare (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Kronoberg, Östergötland och Kalmar) har dessa processer även resulterat i en omfördelning.

I några av de län som gjort omfördelningar (Norrbotten, Västernorrland och Västerbotten) har utfallet inneburit att länets mottagande av ensamkommande barn under 2022 till stor del är samlat i en enskild kommun. I övriga län som omfördelat andelar är det i mindre omfattning som visserligen kan göra skillnad för de berörda kommunerna men inte påverkar mottagandet i länet i någon högre grad.

Län och totala andelar	Omfördelande kommuner och överförda andelar	Mottagande kommun och andel efter omfördelning
Kalmar (25,46‰)	3 kommuner (5,23‰)	Mörbylånga (7,03‰)
Kronoberg (19,51‰)	1 kommun (1,00‰)	Alvesta (2,70‰)
Norrbotten (26,35‰)	10 kommuner (18,52‰)	Piteå (22,02‰)
Västerbotten (31,54‰)	7 kommuner (7,97‰)	Umeå (19,85‰)
Västernorrland (22,66‰)	5 kommuner (19,75‰)	Ånge (20,75‰)
Östergötland (49,54‰)	3 kommuner (3,00‰)	Linköping (17,94‰)

Figur 13 omfördelning av anvisningsandelar

En fråga som under året har blivit mer aktuell än tidigare är formen för omfördelningar mellan kommuner inom länen, och även länsstyrelsernas roll när det gäller kommunernas eventuella överenskommelser om omfördelning. Eftersom det är upp till varje län hur man lägger upp omfördelningsprocessen och dialogen med kommunerna kring denna kan länsstyrelsens roll i processen också se olika ut. I Västerbotten till exempel beskrivs processen såhär:

Likt tidigare år har länsstyrelsen fört en dialog med samtliga kommuner kring deras andelstal. Länsstyrelsen har även fungerat som ett stöd till kommunerna när det gäller omfördelningen av andelar men har i övrigt inte varit inblandade i de avtal som kommunerna har skrivit sinsemellan.

Länsstyrelsen Västerbotten

Även i flera andra län framkommer bilden att länsstyrelsen har fört dialog med kommunerna om förutsättningar och intresse för en eventuell omfördelning och att det sedan varit upp till kommunerna att återkomma med besked om eventuellt intresse. I Kronoberg däremot har dialogen skett direkt med kommunledningarna där man gemensamt kommit fram till vilken omfördelning som är aktuell:

Dialogen mellan kommunledningarna på Residenset i oktober resulterade återigen i en omfördelning i form av byte av kommunal för nyanlända på anvisning mot andelstal ensamkommande barn 2022, denna gång mellan kommunerna Alvesta och Uppvidinge.

Samtidigt kvarstår det faktum att en omfördelning inte har varit aktuell i flertalet av länen. De skäl som anges för detta handlar i hög grad om bristande planeringsförutsättningar i mottagandet i kombination med att de statliga ersättningarna inte anses täcka kostnaderna för mottagandet.

4.1.3 Samverkan för att motverka människohandel och exploatering

Länsstyrelserna har under året fortsatt att stärka den interna samordningen inom området med de uppdrag som avser prostitution och människohandel samt barnrätt, vilket möjliggjort en högre grad av samordning även i utåtriktade insatser i länen. I Västernorrland framgår hur en fokusering av mottagandet på en enskild kommun också har underlättat insatser inom det här området, där det har varit möjligt att förutom breda informationsinsatser också genomföra riktade insatser mot den kommun och det HVB som står för en stor del av länets mottagande.

I Örebro, Dalarna och Värmland har det gemensamma resursnätverket använts för att höja medvetenheten om målgruppens utsatthet i samverkan med regionkoordinatörerna mot prostitution och människohandel samt Migrationsverkets regionala samordnare för arbetet mot människohandel. Tillsammans har de tre länen också genomfört en konferens med fokus på risk- och skyddsfaktorer för att öka kunskapen hos yrkesverksamma och motverka att ensamkommande barn och unga far illa.

Länsstyrelsen i Stockholm har under året uppdaterat sin regionala samverkansplan när det gäller ensamkommande barn som försvinner tillsammans med den samverkansgrupp som finns kvar med fokus på avvikningsproblematiken. Under hösten bjöds kommuner och civilsamhälle in till en konferens i syfte att höja kunskapen om problematiken och återlansera samverkansplanen.

I Skåne har en likande samverkansgrupp funnits gällande ensamkommande barn som försvinner, men den gruppen har pausats under 2021 då flera aktörer har haft svårt att prioritera det arbetet. Planer finns att istället bjuda in berörda aktörer till ett rundabordssamtal i början av 2022. I ett samarbete mellan länsstyrelserna i Skåne, Kronoberg, Kalmar och Blekinge genomfördes under året ett länsövergripande seminarium på temat sex mot ersättning avseende barn och unga, där även målgruppen ensamkommande barn och unga uppmärksammades i sammanhanget.

I Västra Götaland finns ingen motsvarande samverkansgrupp när det gäller ensamkommande barn som försvinner, men en behovsinventering har genomförts under året i form av en enkät till kommunerna om deras kännedom avseende målgruppens utsatthet för människohandel och exploatering. Den utsatthet som kommunerna rapporterar om handlar om ekonomisk utsatthet, utsatthet på arbetsmarknaden, sexuellt utnyttjande och utsatthet kopplat till narkotikaförsäljning. Svarsfrekvensen var dock låg och antalet kända fall av utsatthet var få. De insatser som efterfrågas av kommunerna är en allmän kunskapspåfyllning, mer kunskap kring screeningmetoder och en bättre kontakt med det lokala civilsamhället.

4.1.4 Beviljade utvecklingsmedel

En sammanställning av projekt som beviljats medel enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar under året visar att dessa enbart i ett fåtal fall berört ensamkommande barn, och då som del av en större målgrupp i projekt som handlar om att stärka den kommunövergripande samverkan. Mer vanligt förekommande har det varit med projekt som beviljats medel för arbetsmarknadsrelaterade insatser avseende unga vuxna som kommit som ensamkommande barn, vilket gäller även för de projekt som avslutats under året.

Antalet projektansökningar för insatser för att bedriva verksamheter och utvecklingsprojekt kopplat till målgruppen har minskat under senare år. Under 2021 inkom ingen ansökan som riktade sig primärt till målgruppen. De projekt som tidigare år beviljats har främst varit riktade mot målgruppen som fått uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. I dessa fall har ett projekt avslutats enligt plan under året och ett avslutats i förtid då efterfrågan av studentbostäder visat sig alltför låg.

Länsstyrelsen Skåne

När det gäller projekt som beviljats medel enligt 37 a § (2010:1122) är det fler projekt som har omfattat även ensamkommande barn (6 av 107 beviljade projekt), där ett återkommande tema är fokus på ökad inkludering i civilsamhället.

Samtidigt ger Länsstyrelsen i Västernorrland exempel på hur utvecklingsmedel beviljade under tidigare år har kommit till nytta under året.

Under 2020 prioriterades §37 utvecklingsmedel som använts för att utveckla verksamheten för ensamkommande barn under hela 2021, med målet att sprida kunskapen till hela länets kommuner. Under 2021 beviljades ett projekt i Sundsvalls kommun som syftar till att bland annat stötta ensamkommandes sociala kontaktnät. Målet är trivsel och etablering i den mottagande kommunen.

Länsstyrelsen Västernorrland

4.2 Nationell samordning

Utöver länsstyrelsernas interna samordning inom uppdraget i form av en gemensam samordnare och fyra utsedda nodrepresentanter, har samverkan med andra aktörer på den nationella nivån framförallt skett inom ramen för den arbetsgrupp som sorterar under samverkansdelegationen och har fokus på frågor som rör mottagande av ensamkommande barn och unga. Arbetsgruppen sammankallas av Migrationsverket och förutom länsstyrelserna är även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) representerade samt Socialstyrelsen.

4.2.1 Beredskap och kapacitet i mottagandet

Under året genomfördes två strategidagar som i hög grad fokuserade på hur arbetet med att stärka och följa upp länens beredskap och kapacitet i mottagandet kan utvecklas. Teman som behandlades på dessa var bland annat förutsättningarna för regional samverkan i mottagandet samt hur begreppen *beredskap* och *kapacitet* kan konkretiseras i uppföljningsarbetet.

4.2.2 Ställföreträdare för ensamkommande barn

Då ställföreträdarutredningen under året presenterat sitt betänkande (SOU 2021:36) och flera länsstyrelser utgjort remissinstans har en prioritering i den nationella samordningen inom uppdraget varit att sammanställa synpunkter och medskick inom området. Medskick som lyfts fram i remissvaren från Länsstyrelsen Skåne samt Länsstyrelsen Värmland innefattar:

- behov av att utveckla tillgången till relevant utbildning och stöd för gode män åt ensamkommande barn,
- möjligheten att vid behov kunna utse anställda gode män,
- ett skyndsamt förtydligande i lagstiftningen gällande möjligheten att utse god man åt ensamkommande barn som är kvotflyktingar,
- tydliggjorda regler för entledigande av en god man i händelse av att barnet avviker.

4.2.3 Ensamkommande barn inom flyktingkvoten

Ett viktigt utvecklingsområde under de senaste åren har handlat om formerna för mottagande av ensamkommande barn som överförs till Sverige inom ramen för UNHCR:s program för vidarebosättning. Länsstyrelserna har sedan tidigare påtalat behovet av rutiner som tydliggör formerna för detta och ser positivt på att Migrationsverket tagit fram och lanserat rutiner under året som tydliggör de praktiska arrangemangen och ansvarsfördelningen i samband med barnets ankomst.

För att möjliggöra erfarenhetsutbyte och ta del av kommunernas synpunkter gällande mottagandet av den här målgruppen anordnades under hösten ett rundabordssamtal mellan länsstyrelserna, Migrationsverket och ett urval av de kommuner som har tagit emot flest ensamkommande barn inom kvotsystemet på senare tid. Kommunerna lyfte bland annat de stora problem som följer av att det ofta tar mycket lång tid innan en särskilt förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätten. Erfarenheter skiljer sig mellan kommuner i olika delar av landet, men i många fall uppges det kunna ta sex månader och ibland upp till ett år innan barnet får en särskilt förordnad vårdnadshavare utsedd.

Enligt den statliga utredning som kom under året (SOU 2021:36) finns det redan nu utrymme i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn att utse en god man för ensamkommande barn som kommer som kvotflyktingar. Det finns exempel på kommuner som använder sig av det arbetssättet. SKR vidhåller dock att detta regelverk inte är tillämpligt.⁵ Enligt kommunerna leder det till problem när det gäller att skriva in barnen i skolan, söka CSN och till exempel få möjlighet att hämta ut en lånedator från skolan. I sina remissvar avseende ställföreträdarutredningen valde några länsstyrelser att framföra synpunkter när det gäller vikten av att skyndsamt tydliggöra i lagen (2005:429) att den är tillämplig i dessa fall.

4.2.4 Ensamkommande barn som försvinner

Inom ramen för länsstyrelsernas arbete med att stärka barnets rättigheter i mottagandet och motverka målgruppens utsatthet för människohandel och

---

⁵ [Ställföreträdare för barn utan vårdnadshavare som är kvotflyktingar | SKR](#)

exploatering har ett fortsatt utvecklingsarbete bedrivits gällande problematiken med ensamkommande barn som försvinner.

Med anledning av den aktuella granskningsperioden avseende Sveriges efterlevnad av FN:s barnkonvention har länsstyrelserna inkommit med en sammanställning till Arbetsmarknadsdepartementet⁶ gällande länsstyrelsernas kännedom om problematiken och identifierade behov framåt.

Då en sammanställning och analys av Migrationsverkets statistik avseende avvikningar har saknats har länsstyrelserna under året även tagit fram en sådan sammanställning avseende perioden 2013–2020 som är planerad att publiceras under början av året. Sammanställningen visar att det med reservation för eventuella felkällor i statistiken registrerades fler avvikningar i relation till målgruppens storlek under åren 2019 och 2020 än tidigare under perioden.

4.2.5 Internationellt utbyte

Under året har länsstyrelserna varit representerade i ett EU-projekt som syftar till att utbyta erfarenheter och kunskap gällande mottagandet av ensamkommande barn och unga. Projektet ”European Union Protection of Unaccompanied Minors” (EUPROM) samordnas av det franska justitieministeriet och totalt ingår fyra länder; Frankrike, Italien, Spanien och Sverige. Länsstyrelsernas samordnare inom uppdraget ingår i projektet som en av tre nationella experter, tillsammans med en representant från Socialstyrelsen och en från Jämställdhetsmyndigheten. Projektets målsättning innefattar att identifiera gemensamma utmaningar, goda exempel och utvecklingsmöjligheter i mottagandet, genomföra kunskapshöjande insatser för yrkesverksamma inom mottagandet samt sammanfatta lärdomar från projektet i en gemensam vägledning som även kan vara till gagn för övriga EU-länder.

Inom ramen för projektet genomförs studiebesök i varje deltagarland. Under 2021 har en digital uppstartskonferens genomförts samt ett studiebesök i Italien. Projektet är planerat att slutföras under 2022 med ytterligare studiebesök, sammanställning av en gemensam vägledning, genomförande av kunskapshöjande insatser samt en slutkonferens.

5 Samlad bedömning

5.1 Bedömning av egna insatser och resultat

Länsstyrelsernas insatser på regional nivå bedöms i varierande grad ha bidragit till att upprätthålla en regional samverkan kring mottagandet av ensamkommande barn trots att ensamkommande barn numera utgör ”sällanärenden” i flertalet av landets kommuner. Dialog med kommunerna om möjligheten att omfördela andelar sinsemellan har även gett det resultat att omfördelning har kunnat ske i sex län av tjugo möjliga. I tre av dessa har omfördelningen inneburit en påtaglig koncentring av mottagandet i en enskild kommun.

Länsstyrelsernas arbete med kompetenshöjande insatser för att stärka kvaliteten i mottagandet utifrån ett barnrättsperspektiv har varierat påtagligt mellan olika län.

---

⁶ Problematik och identifierade behov avseende ensamkommande barn som försvinner. Skriftlig redogörelse till Arbetsmarknadsdepartementet, daterad 2021-10-06.

Generellt uppfattas större län ha bättre förutsättningar och mer resurser till att genomföra den typen av insatser och det finns även flera exempel på insatser som görs i samverkan mellan ett flertal län vilket talar för att de insatser som genomförts sammantaget sannolikt har haft ett bra genomslag.

På den regionala nivån har även den interna samordningen fortsatt stärkts mellan uppdraget avseende ensamkommande barn och främst uppdraget avseende prostitution och människohandel vilket i flera fall även resulterat i gemensamma utåtriktade insatser.

Genomförda insatser och prioriteringar inom den nationella samordningen bedöms ha bidragit till att stärka barnrättsperspektivet i samverkan med andra nationella aktörer och särskilt satt fokus på den fortsatta problematiken gällande ensamkommande barn som försvinner. Den statistiksammanställning som tagits fram bedöms kunna utgöra ett relevant kunskapsunderlag för att ta arbetet vidare inför nästa år på såväl den regionala som den nationella nivån. Länsstyrelsernas insatser inom området har även resulterat i en överenskommelse tillsammans med övriga aktörer i samverkansdelegationens arbetsgrupp att tillsammans ta arbetet vidare när det gäller att fördjupa förståelsen av problematiken.

Ett annat område där framsteg har gjorts under året gäller mottagandet av ensamkommande barn inom flyktingkvoten där Migrationsverket tagit fram en rutin för mottagandet av dessa och tydliggjort informationen till kommunerna på sin hemsida enligt de önskemål som länsstyrelserna tidigare framfört. Kvarvarande problem har uppmärksammats i dialog med utvalda kommuner.

Sammanställningen av synpunkter på ställföreträdarutredningen har förhoppningsvis bidragit till att höja medvetenheten om viktiga åtgärder för att stärka barnets rättigheter i mottagandet när det kommer till frågor som rör ställföreträdarskap.

5.2 Prioriteringar i det fortsatta arbetet

5.2.1 Prioriteringar på regional nivå

För det vidare arbetet i länen framkommer i länsredovisningarna primärt fyra områden som ligger i fokus. Ett sådant område är frågan om ensamkommande barn som försvinner som på ett tydligare sätt lyfts fram i regleringsbrevet för 2022. De flesta län uppfattas ha ett pågående arbete kring frågan utifrån tidigare skrivning i regleringsbrevet om samverkan för att motverka ensamkommande barns utsatthet för människohandel och exploatering. Till exempel finns det överlag en god samordning i länen mellan de uppdrag som berör ensamkommande barn respektive prostitution och människohandel. Det finns också exempel på mer konkreta utåtriktade insatser som gjorts för att höja kunskapen om problematiken och stärka ett förebyggande arbete. Samtidigt som det finns mycket som skulle behöva ske inom det här området är det dock en utmaning att föra arbetet vidare på den regionala nivån utan en nationellt samordnande aktör och kunskapsmyndighet. Länsstyrelserna kommer därför arbeta vidare under 2022 för att utveckla insatser efter bästa förmåga både i samverkan med uppdraget avseende prostitution och människohandel med även med länsstyrelsernas barnrättsuppdrag.

En annan viktig fråga framåt är hur arbetet avseende länsstyrelsernas regionala omfördelningsprocesser kan utvecklas, och vilka lärdomar som går att dra av de omfördelningar som skett såhär långt. Formerna för hur en eventuell

omfördelning dokumenteras, och länsstyrelsens roll i det, finns det också skäl att tydliggöra då kommunerna i flera fall tycks ha behov av en skriftlig överenskommelse sinsemellan. Vilken rättslig giltighet en sådan överenskommelse har är dock oklart.

Kopplat till mottagandets fördelning och organisering är frågan om kommunernas beroende av familjehem, inklusive nätverksplaceringar, också viktig för länen i den fortsatta dialogen med kommunerna och uppföljningen av mottagandet. Frågan handlar både om hur kommunerna arbetar för att säkra kvaliteten i de placeringar som görs och om hur de kan tillgodose ett ovisst behov av boendeplatser framåt.

Samtidigt är det en fortsatt aktuell fråga hur den regionala samverkan kring mottagandet av ensamkommande barn på bästa sätt kan organiseras framåt i, eller möjligen mellan, länen. Då enbart ett fåtal kommuner har ett mottagande i praktiken finns det å ena sidan ett behov av att fokusera på dessa, samtidigt som alla kommuner behöver ha en grundläggande kännedom om hur mottagandet fungerar och beredskap på att ta emot enstaka anvisningar. En faktor i frågan om den regionala samverkan är den ökade möjligheten och vanan att genomföra möten och utbildningsinsatser digitalt, vilket flera län planerar att fortsätta med i högre grad än innan pandemin. Detta innebär en tydlig fördel vad gäller möjligheten att kunna samla deltagare och erbjuda närvaro i ett helt län, och i ännu högre grad i samverkan med andra län.

5.2.2 Prioriteringar på nationell nivå

På den nationella nivån ligger en stor del av fokus på att hitta vägar att stärka den nationella samordningen mellan olika berörda aktörer kring frågan om ensamkommande barn som försvinner, för att på så sätt också skapa bättre förutsättningar i länen att utveckla arbetet på den regionala nivån.

Länsstyrelsernas erfarenhet och bedömning är att arbetet med problematiken på den regionala nivån i hög grad är avhängigt att det finns en samordning och kunskapsutveckling, och i bästa fall en metodutveckling, på den nationella nivån. Ingen aktör är ännu utnämnd att ta en samordnade roll i frågan, men utifrån den statistiksammanställning som länsstyrelserna tagit fram under det gångna året finns det åtminstone ett samförstånd i samverkansdelegationens arbetsgrupp om att genomföra ett mer ingående analysarbete för att försöka reda ut några av de oklarheter i statistiken och kunskapsläget som lyfts fram i länsstyrelsernas sammanställning.

I den samverkan som finns inom ramen för samverkansdelegationens arbetsgrupp är det även planerat att föra dialog om eventuella justeringar i beräkningen av anvisningsandelar inför nästkommande år.

I länsstyrelsernas interna utvecklingsarbete är planen att under 2022 fortsätta den process som initierats under det gångna året när det gäller att utveckla det egna arbetet med uppföljning och bedömning av kommunernas kapacitet och beredskap. Processen syftar till att underlätta och skapa en ökad struktur och likvärdighet i arbetet med att följa upp och bedöma kapaciteten och beredskapen i länen.

Under det kommande året kommer länsstyrelserna att även fortsatt vara representerade i EU-projektet ”EUPROM” som syftar till att utbyta kunskap och erfarenheter i mottagandet av ensamkommande barn. Inom projektet planerar den

svenska projektgruppen att ta emot övriga deltagarländer för ett studiebesök i Sverige under våren och senar under året planeras även för en kunskaphöjande insats för yrkesverksamma i Sverige med fokus på problematiken gällande ensamkommande barn som försvinner ur ett EU-perspektiv.

5.3 Avslutande kommentarer

Avslutningsvis önskar Länsstyrelsen framföra kommentarer inom följande områden.

5.3.1 Nationella åtgärder för att motverka försvinnanden

Som länsstyrelserna har påtalat tidigare och framförallt i den redogörelse av problematik och identifierade behov avseende ensamkommande barn som försvinner, som redovisats i särskild ordning⁷ finns det ett stort behov av åtgärder för att tydliggöra ansvarsfördelningen i frågan på nationell nivå. Ingen aktör har idag ansvar för att sammanställa och analysera relevant statistik, ta fram kunskapsunderlag för att fördjupa förståelsen av problematiken eller för att ta fram lämpliga arbetssätt, metodmaterial och bedömningsinstrument som kommuner och andra aktörer kan använda sig av för att implementera verkningfulla metoder för att motverka avvikningar.

IVO har under 2021–2022 ett särskilt regeringsuppdrag om förstärkt tillsyn av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Inom ramen för detta uppdrag skulle det även vara relevant att närmare granska hur socialtjänsten arbetar för att motverka försvinnanden och vilka åtgärder som vidtas i samband med ett försvinnande.

För att öka kännedomen om förekomsten av avvikningar bör statistik även inhämtas från landets socialtjänster avseende förekomst av avvikningar inom den sociala barn- och ungdomsvården i allmänhet och gällande gruppen ensamkommande barn och unga i synnerhet. Uppgifterna borde redan finnas tillgängliga i kommunernas interna system för avvikelserapportering och skulle exempelvis kunna ingå i den statistik som Socialstyrelsen hämtar in på årsbasis avseende socialtjänstinsatser till barn och unga.

5.3.2 Åtgärder för att stärka barnets rättigheter vid mottagande av ensamkommande barn på kvot

I ett fåtal fall varje år händer det att ensamkommande barn inom flyktingkvoten inte kan anvisas till en kommun där barnet har anhöriga, eller att en vuxen anhörig inte kan anvisas till en kommun där barnet finns, på grund av att kommunen saknar anvisningsbar plats inom kommuntalet och att möjlighet till omfördelning inom länet saknas. Migrationsverket lämnade under 2021 in en hemställan med rekommendation om åtgärd för att lösa problematiken⁸ och även Riksrevisionen har påtalat problematiken och rekommenderar en lösning i sin granskning av bosättningslagen⁹.

---

⁷ Problematik och identifierade behov avseende ensamkommande barn som försvinner. Skriftlig redogörelse till Arbetsmarknadsdepartementet, daterad 2021-10-06.

⁸ Hemställan om ändring i förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (daterad 2021-06-21)

⁹ RiR (2021:29) Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?

Länsstyrelserna har tidigare lyft problematiken att Sverige inte förmår fullfölja gällande åtaganden enligt barnkonventionen i dessa fall och konstaterar att problematiken kvarstår.

En annan tidigare uppmärksammat problematik när det gäller mottagandet av den här gruppen är att de ofta står utan god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare under många månader efter ankomsten till Sverige. Det tydliggörande som föreslås i ställföreträdarutredningen bör därför införas så snart som möjligt.

5.3.3 Utvärdering av anvisningsmodellen och ersättningssystemet för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Det är länsstyrelsernas mening att en särskild utvärdering bör göras avseende anvisningsmodellen för ensamkommande barn och systemet med schablonersättningar. Länsstyrelsernas erfarenhet är att systemet lyckats väl när det gäller att åstadkomma en jämn fördelning mellan landets kommuner. Systemet har också blivit mindre resurskrävande då det bygger på en avsevärt högre grad av automatisering jämfört med tidigare modell med överenskommelser och återsökning av medel i varje enskilt fall. Däremot finns det uppenbara svårigheter med nuvarande system att samla mottagandet i ett färre antal kommuner runtom i landet i syfte att vid ett lägre mottagande kunna upprätthålla en högre grad av kompetens, fler placeringsalternativ och en högre beredskap. Möjligheten att omfördela andelar mellan kommuner i länen har såhär långt endast tillämpats i begränsad omfattning. Systemet mer schablonersättningar behöver i sammanhanget inte utgöra en begränsande faktor i sig, men däremot kommunernas bedömning att ersättningsnivån inte motsvarar den genomsnittliga dygnskostnaden vid placering på HVB.

Rapporten har författats av Emanuel Hort, Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Ärendet har beslutats av Länsråd Johan Blom efter föredragning av integrationsutvecklare Michella Zayat.

Johan Blom

Länsråd, Länsstyrelsen i Värmlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

6 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland